

програмою [6; 7, с. 360]. Це чітко розмежовує людську творчість і технічну генерацію, захищає інвестиції без розмивання авторства.

Висновки. Уроки CONTU свідчать: застосування літературної моделі до утилітарних об'єктів є стратегічною помилкою. Українська модель *sui generis* є оптимальною для цифрової економіки. Рекомендується доповнити ст. 33 визначенням «людського творчого внеску», встановити строк охорони 10–15 років та запровадити обов'язкове маркування AI-генерацій. Це дозволить Україні запропонувати міжнародний стандарт оновлення Бернської конвенції.

Література

1. Final Report of the National Commission on New Technological Uses of Copyrighted Works (CONTU). Washington, D.C., 1978., 354 p.

2. Samuelson P. CONTU Revisited: The Case Against Copyright Protection for Computer Programs in Machine-Readable Form // Duke Law Journal. 1984. Vol. 1984, № 4. P. 663–769.

3. Con Díaz G. The Text in the Machine: American Copyright Law and the Many Meanings of Software, 1974–1978 // Technology and Culture. 2016. Vol. 57, № 4.

4. Thaler v. Perlmutter, No. 23-5233 (D.C. Cir. Mar. 18, 2025).

5. U.S. Copyright Office. Copyright and Artificial Intelligence, Part 3: Generative AI Training. Washington, D.C., 2025.

6. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX.

7. Якубівський І. Є. Цивільно-правовий режим об'єктів, згенерованих штучним інтелектом // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2024. № 82. С. 355–361

УДК 34:004.8

Шевчук О.В. здобувач освіти
Коваль О. М., науковий керівник, к.ю.н., доц.
Київський національний університет
технологій та дизайну

ЛЮДИНОЦЕНТРИЧНИЙ ПІДХІД ДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасне суспільство перебуває у стані глибокої цифрової трансформації, у межах якої системи штучного інтелекту дедалі активніше впливають на економіку, державне управління, освіту, медицину, безпеку та інформаційну сферу. За таких умов особливого значення набуває людиноцентричний підхід,

відповідно до якого технологічний розвиток має узгоджуватися з правами людини, повагою до її гідності та орієнтацією на суспільне благо [2; 3].

Сутність людиноцентричного підходу полягає також у тому, що право має реагувати не лише на технічні можливості штучного інтелекту, а насамперед на соціальні наслідки його застосування. У цьому сенсі визначальним є не сам факт існування або використання ШІ, а те, яким чином він впливає на реалізацію прав і свобод людини, на доступ до інформації, на умови праці, на сферу творчості, освіти, охорони здоров'я та публічного управління. Саме тому людиноцентрична модель правового регулювання вимагає оцінювати штучний інтелект через категорії гідності, безпеки, справедливості, підзвітності та збереження реального людського контролю над суспільно значущими рішеннями [2; 3].

У межах цього підходу штучний інтелект доцільно розглядати передусім як складний технологічний інструмент, а не як самостійного суб'єкта волі чи юридичної відповідальності. Його вплив на навколишній світ не є автономним, оскільки визначається людськими цілями, якістю вхідних даних, рівнем професійної підготовки користувача, способом застосування та межами контролю за результатами функціонування системи [2; 3].

Водночас визнання штучного інтелекту інструментом не означає применшення масштабів його впливу. Навпаки, чим складнішим і поширенішим стає такий інструмент, тим вищими повинні бути вимоги до осіб, які його створюють, впроваджують і використовують. З цієї причини правове регулювання має бути спрямоване не на символічне "олюднення" ШІ, а на чітке визначення меж допустимого використання, процедур контролю, вимог до прозорості та механізмів відповідальності людини за наслідки застосування відповідних систем. Такий підхід дає змогу уникнути розмивання відповідальності та зберегти антропоцентричний характер права навіть в умовах швидкої технологічної трансформації [1; 3].

Саме тому у центрі правового регулювання має перебувати не абстрактна «поведінка» штучного інтелекту, а діяльність людини та інституцій, які його створюють, впроваджують і використовують. Такий підхід дає змогу уникнути розмивання відповідальності та вимагає забезпечення прозорості використання ШІ, людського нагляду, безпеки, недискримінації, а також можливості чітко визначити відповідального суб'єкта у разі порушення прав чи заподіяння шкоди [1; 2].

Отже, ефективне правове регулювання штучного інтелекту в умовах трансформації сучасного суспільства має виходити з того, що ШІ є інструментом реалізації людських намірів, а не самостійною правовою силою. Відповідно, технологічний прогрес повинен оцінюватися через його вплив на людину, а завдання права полягає у забезпеченні такого використання ШІ, за якого зберігається центральна роль людини як носія прав і відповідальності [1; 3].

Література

1. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act) // Official Journal of the European Union. 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024R1689> (дата звернення: 23.03.2026).
2. Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence // UNESCO. 2021. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000380455> (дата звернення: 23.03.2026).
3. OECD AI Principles // OECD. 2019. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/ai-principles.html> (дата звернення: 23.03.2026).

УДК 342.9

Юрієв В. С., аспірант відділу
проблем державного управління та адміністративного
Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України

ЗАСТОСУВАННЯ РОЗСТРОЧЕННЯ ТА ВІДСТРОЧЕННЯ СПЛАТИ ГРОШОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ АБО ПОДАТКОВОГО БОРГУ ЯК ДОГОВІРНОГО СПОСОБУ ВИРІШЕННЯ ПОДАТКОВИХ СПОРІВ: СТИМУЛЯЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Станом на сьогодні існує суттєва проблема перевантаження адміністративних судів розглядом податкових спорів між платниками податків та контролюючим органом, що призводить до локального зупинення податкових надходжень до бюджетів та є неприпустимим під час воєнного стану. Вирішенням цієї проблеми є використання договірних способів вирішення податкових спорів за прикладом розвинених країн. Одним із таких способів є застосування розстрочення та відстрочення сплати грошових зобов'язань або податкового боргу.

Інститут розстрочення та відстрочення не є новим й існує з моменту прийняття Податкового кодексу України 02.12.2010 року [1]. З моменту введення в дію положень Кодексу зазначений інститут не зазнавав суттєвих змін у застосуванні та розмірі відсотків за його використання.

Пунктом 100.1 статті 100 ПКУ [1] передбачено плату за відстрочення/розстрочення сплати коштів у розмірі 120 відсотків річних облікової ставки НБУ, що діє на день прийняття контролюючим органом відповідного рішення. Аналіз зазначеної норми ПКУ дає змогу встановити, що метою застосування цього інституту є узгодження інтересів платників